

Obraćanje
prof. dr. Tarika Zaimovića, rektora Univerziteta u Sarajevu

Svečana inauguracija rektora Univerziteta u Sarajevu za mandatni period
2024–2028. godina
01.10.2024. godina, Vijećnica (Sarajevo)

Ove godine Univerzitet u Sarajevu obilježava 75. godišnjicu svoga rada. Put razvoja Univerziteta u Sarajevu, od osnivanja pa do danas, bio je sve samo ne lagan – kreiran u najvećoj mjeri velikim zalaganjem upravo članova univerzitetskog kolektiva: profesora, asistenata, studenata i našeg stručnog osoblja.

Danas, na pragu druge četvrtine 21. stoljeća – stoljeća koje sa sobom, osim naslijeđenih, nosi i posve nove izazove – na nama je da odlučimo u kojem smjeru ćemo nastaviti razvijati zasigurno jednu od najznačajnijih institucija u našoj domovini.

U godinama iza nas okončani su neki od možda najvažnijih procesa za jednu visokoškolsku instituciju složenosti i bogatstva kojeg Univerzitet u Sarajevu posjeduje. Kroz sveobuhvatnu reorganizaciju u proteklim godinama, te jasno opredjeljenje ka ulaganju u naučnu i umjetničku infrastrukturu – ali možda važnije, u razvoj naših unutrašnjih kapaciteta – Univerzitet u Sarajevu je napravio snažne iskorake ka modernom europskom univerzitetu, prateći transformaciju univerziteta u regiji, ali i državama Europske unije.

Stavljajući u prvi plan razvoj istraživačke djelatnosti, te atribuirajući univerzitet kao izvor naučne izvrsnosti – univerzalna visokoobrazovna uloga univerziteta dobija jednu novu razinu kvalitete, dostupnosti i otvorenosti. U ovom procesu naša spremnost da preuzmemo punu odgovornost za sve procese na Univerzitetu, predstavlja temelj za efikasno funkcionisanje i razvoj Univerziteta – a svojom unutrašnjom organizacijom i kulturom, Univerzitet u Sarajevu mora nastaviti njegovati akademsku slobodu, inovacije, individualnu društvenu odgovornost i ukupni kvalitet obrazovanja i istraživanja.

U vremenu u kojem živimo, uloga univerziteta daleko nadilazi tradicionalne granice, a univerziteti postaju ključni akteri u rješavanju širih društvenih problema, promicanju građanskog angažmana, stvaranju inkluzivnih zajednica i pokretanju društvenih promjena. Akademske institucije i članovi akademske i naučnoistraživačke zajednice, moraju uzeti aktivno učešće u razumijevanju i oblikovanju najvažnijih pitanja u vremenu pred nama.

Nezaustavljive demografske promjene pojačane migracijama, sve izraženija ekonomska nejednakost, rast ekstremizma, diskriminacije, klimatske promjene, nove geopolitičke realnosti, te ubrzane tehnološke promjene - ali možda najvažnije izmjene ukupnog pogleda

na pitanje kvalitete života i prioritete novih generacija, nameću jednu novu – aktivnu ulogu univerziteta.

Pored toga, iznimno složeni izazovi međugeneracijske pravednosti, kao i novog društvenog ugovora u europskom kontekstu, od naučne zajednice traže odgovor. Univerziteti uopće, posebice javni, jednostavno će morati uzeti aktivno učešće u ovom procesu, dok ambiciozno postavljeni obrazovni, istraživački i inovacijski ciljevi postaju obaveza.

Nesporno je da Univerzitet u Sarajevu predstavlja najznačajniju naučnoistraživačku i obrazovnu instituciju u Bosni i Hercegovini, a naše akademsko i naučnoistraživačko osoblje, kao i naši studenti, kontinuirano ostvaruju izuzetne uspjehe kako u svom akademskom, tako i profesionalnom djelovanju.

Od studenata i doktoranata koji su za svoj rad izvan Univerziteta osvajali nagrade, do profesora i naučnih radnika koji su svojim rezultatima globalno prepoznatljivi. Teško je pobrojati sve aspekte u kojima smo bili „prvi“ i nikada nismo samo djelovali, već kreirali standarde i podizali ljestvicu izvrsnosti.

Kao nijedna druga visokoškolska ustanova u Bosni i Hercegovini, Univerzitet u Sarajevu objedinjava sve oblasti naučnoistraživačkog i umjetničko-istraživačkog rada, a fakulteti i akademije Univerziteta imali su, i dalje imaju, nemjerljiv uticaj na razvoj društva. Naši naučnoistraživački instituti neprekidno potvrđuju svoj značaj kroz rad na ključnim naučnoistraživačkim projektima, dok su fakulteti Univerziteta i danas najpotentnije naučno jezgro potičući tehnološki razvoj, inovativni potencijal, kao i razvojne mogućnosti bosanskohercegovačke ekonomije.

Naše umjetničke akademije sa svojom obrazovnom i umjetničkom kvalitetom prepoznatljive su i u međunarodnim okvirima, očevitno pokazujući da umjetnost predstavlja univerzalnu sadržajnu bit kvalitete jednog društva.

Univerzitet u Sarajevu, mora ostati mjesto stvaranja znanja te preuzeti ulogu pokretača pozitivnih promjena u bosanskohercegovačkom društvu. U narednom periodu, naš zajednički zadatak treba biti efektiviranje svih pozitivnih pretpostavki integracije, te nastavak razvoja Univerziteta kao nosioca transfera znanja u svrhu unaprjeđenja opšte društvene i ekonomske situacije. Kultura inovacija, te jačanje za to neophodne infrastrukture kao i institucionalno povezivanje sa privredom, bit će jedan od zadataka.

Ipak, naši studenti su naš najvažniji prioritet. Novim zakonom olakšano je pokretanje novih i unapređenje postojećih studijskih programa, razvoj dualnog i jačanje necikličnog obrazovanja, te integracija interdisciplinarnog pristupa u kreiranju studijskih programa. Upravo obogaćivanje studijskih programa sa ciljem pružanja različitih mogućnosti za sve više diverzificiranu studentsku populaciju, moraju biti najvažnija tema narednih godina – a interdisciplinarni pristup u nastavi i istraživanju postati norma i biti u centru ove promjene. Izazovi, kao što su klimatske promjene, nezaustavljivi razvoj vještačke inteligencije ili posljedice socioekonomske nejednakosti, ne mogu se rješavati bez saradnje više disciplina – a iskustva akademske zajednice tokom prethodnih decenija su nedvojbeno pokazala da samo integrisan i snažan univerzitet može ponuditi odgovore na ova složena pitanja.

U isto vrijeme, u obimu reformskih procesa te umreženosti različitih interesa i potreba, ne smijemo zaboraviti da brojnost ponuđenih studijskih programa i opremljenost naučnih laboratorija nije nužno izraz kvaliteta – to je 45 minuta istinski pripremljene nastave – da

tehnologija u nastavi nije rješenje, već alat – a da za izuzetna predavanja najčešće treba samo naša posvećenost, tabla i malo krede.

Kao Univerzitet ne smijemo prihvatiti premisu da administrativne mjere, evaluacije ili bibliometrijski indikatori mogu osigurati uspjeh studenata – to je jedino moguće kvalitetom pružene nastave i aktivnim radom sa studentima. Institucionalno se moramo oduprijeti nastavku birokratizacije obrazovanja koje ne samo da neće voditi boljitku, već devastaciji kvalitete i eutanaziji neizrecivo potrebne kritičke misli. Kao pojedinci, ali i Univerzitet, moramo se oduprijeti raznolikim pritiscima da postanemo „radnici u sektoru obrazovanja“, a ne „učitelji generacija“.

Na kraju, za Univerzitet u Sarajevu – a nakon izuzetno turbulentnog desetljeća iza nas, institucionalna autonomija mora biti ključna pretpostavka svih odnosa. Ne samo eksterno – gdje je to imperativni preduslov, već i u ukupnom unutrašnjem uređenju i načinu rada Univerziteta gdje najvažniji zadatak mora ostati prepoznavanje i razvoj svih prednosti i kompetencija koje članice Univerziteta imaju. Samo uz punu autonomiju, Univerzitet će imati neophodne pretpostavke da ispuni svoju obrazovnu, istraživačku i ukupnu društvenu misiju.

Kao „alma mater“ svih javnih univerziteta u Bosni i Hercegovini, ne smijemo dopusti da se sa „institucionalnom autonomijom“ rada i djelovanja manipulira i trguje zarad kratkoročnih interesa, te kroz stalne izmjene propisa, pritisaka finansijske prirode ili miješanja u akademska pitanja o kojima objektivni sud može dati samo univerzitetska zajednica - ali možda opasnije, tihim preuzimanjem i prepuštanjem različitih nadležnosti – Univerzitet ponovo dovede u poziciju iz nekih prethodnih vremena.

Unutrašnja izgradnja i povezivanje, vanjski angažman, te širenje materijalne osnove, u konačnici služe samo jednoj svrsi: očuvanju Univerziteta u Sarajevu kao bastiona slobodne misli. Za srednjovjekovne studente u Bolonji, sloboda je označavala privilegiju da mu sudi univerzitetski sud; a za prve polaznike Gazi Husrev-begove medrese, ona je predstavljala slobodu da se pri tumačenju prava između ostaloga oslanjaju i na vlastito znanje i savijest.

Danas, autonomija jednostavno znači omogućiti univerzitetu da radi i djeluje bez uplitanja i eksternih pritisaka, razumijevajući da se ciljevi i rezultati univerzitetskog obrazovanja ostvaruju u dekadama koje dolaze. Za ovo Univerzitet u Sarajevu mora imati sagovornika, razumijevanje, te slobodu za rad i djelovanje.

Nauka je „potraga za univerzalnim istinama“ a učenjaci su oduvijek bili primamljiv cilj koji je potrebno „staviti pod svoju kontrolu“. U isto vrijeme, historija nas uči da kada politička misao unutar države sazrije razumijevajući prirodu univerziteta i specifičan, u svome bogatstvu iznimno složen karakter akademske, naučne i umjetničke zajednice – tada društva napreduju.

Zahvaljujući zalaganju upravo akademske zajednice ali i razumijevanju sagovornika, u prethodnom periodu Univerzitet u Sarajevu je uspio kreirati okvir za zavidan nivo institucionalne autonomije. Sada je na nama, kao pojedincima i kao članovima kolektiva, da tu autonomiju sačuvamo i ojačamo, kako bi Univerzitet mogao ispuniti svoju misiju – da citiram akademika Branka Despota – kao zajednica „tražitelja istine pod gospodstvom slobode“.